

Postaja Rtnek na dolenski železnici.

Matija Majar Ziljski.

(Spisal —ž—.)

Že od nekdanj slovi starodavni Korotan po svojih mnogih prirodnih krasotah. Lepa jezera, bujne pokrajine, visoke gore vabijo leto za letom na tisoče ptujcev iz daljnih krajev. Izmed gorâ miče ptujce zlasti sivi Dobrač, sloveč po svetu kot «koroški Riggi». Z vrha, ki je nad 2167 m visok, nudi se hribolazcem diven pogled po širni Koroški. Ob severozapadni strani štrlé proti nebu z vednim snegom kriti

vrhovi Velikega Zvonika; proti severu omejuje obzorje dolga vrsta turskih planin, proti jugu ločijo Karavanke in karnske planine Koroško od Kranjske in Italije. Med gorami in temnozelenimi gozdi se blišče jasna jezera; kakor srebrne niti se vijejo mnoge reke in šumeči potočki po livadah in rodovitnih poljih; mesta se vrsté z ličnimi seli in pričajo, da biva tu mnogoštevilno ljudstvo. — In če se pretaka po tvojih žilah

Matija Majar Ziljski. (Narisal Josip Germ.)

slovenska kri, oziraš se s posebnim zanimanjem na vshod in jug, saj veš, da tu stanuje rod, ki ti je soroden po krvi in mišljenju — rod slovenski. In zroč lepe pokrajine, koder se razlega mila govornica slovenska, spominjaš se nehoté tužne zgodovine tega Bogu, cesarju in domovini vsikdar zvestega naroda, zgodovine, ki ti pravi večinoma samó o trpkih borbah, mnogih izgubah . . .

Ob južnem vznožju gore Dobrača šumi od zapada proti vshodu skozi dolgo, ozko dolino deroča Zila. Ta dolina je znana ne le po mnogih lepih krajih, ampak i po prebivalcih svojih — slovenskih Ziljanih, ki so si ohranili, dasi jih je le kakih 19,000 duš, svoje zanimive narodne običaje, šege in noše do današnjega dné. Istotako slové kot marni pevci. Stanko Vraz priča, da se — kolikor on vé in zna — nikjer ne prepeva toliko, kakor ob Zili. Pridobili pa so si ziljski Slovenci odlično mesto tudi v naši književni zgodovini po dveh možéh, ki sta se sama proslavila med nami s svojimi slovstvenimi deli.

Ob severni steni ziljske doline se razteza ne visoko, valovito pogorje, ki ga v štirih urah premeriš. Sredi te «Pogore», tam, kjer vodi poleg prijazne, v dolino se ozirajoče cerkvice «na Obvršju» pot preko ziljskih planin v dravsko dolino, tekla je pri «Nadižarji na Potoce» zibel «koroškemu Vodniku» Urbanu Jarniku.

Poldrugo uro proti zapadu pa, v Videnci, ob skrajnem pobočju označene Pogore, je preživel svoja mlada leta petindvajset let za Jarnikom v Slovenicah «najvzajemnejši Vse-Slavjan književni», Matija Majar Ziljski.

Poleg slovečih slovenskih književnikov: O. Gutsmana, slovničarja A. Jane-

žiča in odličnega narodnega buditelja in časnikarja And. Einspielerja, sta nam osobito «Ziljska dioskura», Urban Jarnik in Majar, dostojna poroka, da je tudi slovenski Korotan pripomogel po svojih močeh k splošni izobrazbi slovenskega naroda, pospešujoč mu njega duševno omiko.

Kakor je U. Jarnik opisoval rojakom slavo starodavnih časov ter jih tako dramil iz dolgega narodnega spanja, tako je tudi njegov ziljski rojak Matija Majar navduševal Slovence, kažoč jim, da imajo Slovani lepšo bodočnost in da tudi njih čakajo boljši časi. Pri tem pa se ni oziral samo na ožje slovenske rojake, ampak na vse slovanske rodove ter si stavil — pač pretežko — nalogo: prirediti vsem slovanskim narodom skupni književni jezik.

Kako je živel ta nenavadni, odlični Slovenec, kako je delal za probujo, prosveto in napredek svojega rodú, kako se je trudil, da uresniči svoj vzor slovanske književne vzajemnosti, to bodo razkazavale naslednje vrste.¹⁾

I.

(Življenje do l. 1836.)

Matija Majar²⁾ se je porodil dné 7. svečana 1809. leta v Goričah, podružnici

¹⁾ O Mat. Majarju so pisali med drugimi: R. Razlag: ‚Zora‘, 1852. — Iv. Macun: ‚Krtak pregled slovenske literature‘, 1863. — ‚Slovenski Narod‘, 1874 in 1876. — A. Trstenjak: ‚Spomenik slovanske uzajemnosti‘, 1886. — ‚Edinost‘, 1882. — ‚Slovan‘, I., 1884. — J. Marn: ‚Jezičnik‘, XXVIII, 1890. — ‚Ljubljanski Zvon‘, XII., 1892.

²⁾ V krstnih bukvah borljanske župnije stoji: «Maar». On sam se je podpisoval na svojih spisih l. 1838.: «Matija Majr Silan», potem do l. 1849.: «Matia Majer», pozneje: «Matija Majar Ziljski», na uradnih listinah pa «Mayer». Na neki vlogi l. 1881. se je podpisal: «Mathias Mayer, slavisch Matija Majar, auch Maar.»

borljanske župnije v ziljski dolini, kakor je sam zapisal v spominsko knjigo gorjanske župnije: «Matija Majar, Zilan iz Goričan rojen, zakonski sin Gregorja Majarja Žnidarjovega na Videnčih in njegove žene Neže Loj, Andernovcove u Šent Stefanu. Je šel v Celovec študirat s četirmi dvajsetnicami u žepu.» Imel je Matija mlajšega brata Antona in sestro Evo.

Mlade dni je preživel v prijaznih Videnčih. Če se oziraš iz Videnč proti severu in severozapadu, gledaš precēj strme vrhove, deloma čisto golo skalovje, ki loči ziljsko od dravske doline. Ako se ti zdi ta stran resnobna, kaže pa južna in južnozpadna stran nekako milino. Tukaj se dvigajo onstran Zile gosto zarasle karnske planine z bledozelenimi gorskimi senožetmi. Ob vznožju pa, sredi doline, igrajo solnčni žarki s srebrnobelimi valčki pazerskega jezera, ob katerem se dvigajo štiri deloma na hribih stoječe cerkvice. Zroč v to prirodno sliko se je navzel Majarjev duh one ljubezni do slovenske domovine, še bolj pa do v njej prebivajočega rodú, katero je potem izražalo njegovo plovito pero.

Obče je znano, da so tiste čase zlasti med Slovenci slabo skrbeli za šole, v katerih bi si mlajši zarod pridobival potrebnega znanja. Zato je bila splošna omika manj razširjena nego naše dni, in kdor je znal dobro brati in pisati, veljal je «liki kakšen prerok». Pač srečni so bili torej oni mladeniči, katere so bodisi stariši, bodisi dobri znanci, naučili brati in pisati.

Tako srečen je bil tudi naš Matija. Oče ga je naučil brati najprej nemški, potem tudi slovenski, in odslej je moral sin očetu — krojaču — čitati dan na dan iz Japljevega svetega pisma. Že pri tem se je vnela mlademu dečku

iskrena ljubezen do slovenščine, ljubezen, katere odslej ni več izgubil do smrti. Dvanajstletni deček je prišel Majar v celovške latinske šole, kjer se mu je, kakor priča že gori navedena opazka, godilo prav hudo, zakaj revni stariši ga niso mogli dosti podpirati. Ker mu je nedostajalo najpotrebnejšega živeža, moral je za nekaj časa pretrgati nauke, katere je pozneje zopet nadaljeval s podporo kanonika Bicelinga. Izmed njegovih učiteljev omenjamo blagega koroškega domoljuba Mat. Ahaclja, ki je že v onih časih nagovarjal svoje učence-Slovence, naj ne zanemarjajo materinščine.

Po dovršenih gimnazijskih in licejskih študijah si je Majar izvolil duhovski stan ter vstopil leta 1833. v celovško duhovsko semenišče, kjer so se takrat vzgojevali bogoslovci krške in lavantinske škofije.

Da so se slovenski bogoslovci dobro vzgojevali, to nam najbolj priča ime nepozabnega A. M. Slomšeka, ki je bil tista leta špirituval v celovškem bogoslovju. Saj je vrli Slomšek že kot bogoslovec podučeval svoje slovenske tovariše v mili materinščini: kako bi bil torej mogel pozabiti te dolžnosti, ko je postal slovenskim bogoslovcem duhovni oče? In v resnici se je trudil marljivi Slomšek poleg poglavitne službe duhovske mnogo za slovenski jezik ter si posebno prizadeval «bogoslovcem žlahtno mladiko rodoljubja prav globoko v srce vcepiti in jih v slovenšini dobro podučiti, da bi zamogli kakor pridigarji besedo božjo v lepi slovenšini z dostojno besedo oznanovati; zakaj dobro so vedili, da bo le tisti pridigar svojim poslušavcem do serca segel in serce presunil, kateri ima njih jezik v popolni oblasti in je sam ves vdomačen v njih mišljenji in čutenji; dobro so tudi

spoznali, da tirja svetost in visokost besede božje, da se v lepi posodi čistega jezika vernemu ljudstvu podaja.»¹⁾

Bogoslovci so po navodilu Slomškovem prevajali, da se vadijo v svoji materinščini, mične povesti (večinoma Kr. Šmidove) na slovenski jezik. Izšlo je pet zvezkov. Majar je priredil za to zbirko povest «Pavle Hrastovski». — Od tovarišev Majarjevih v bogoslovju naj omenimo probuditelja slovenskega Korotana, Andreja Einspielerja, in znanega našega pesnika, Jož. Virka.

Zbok lepega vedenja in marljivega učenja je posvetil tedanji knezoškof krški, Jurij Mayr, našega Majarja že po dovršenem tretjem letu, dné 31. julija leta 1836., v mašnika.

II.

(1836—1851.)

Po izvrstno dovršenih bogoslovskih nauk je nastopil Majar dné 1. listopada leta 1837. svojo prvo službo kot ekspeditor v kn.-škofijski pisarni ter jo opravljal do 1. listopada l. 1840. Prosti čas je rabil, da se je do dobra izuril v svoji materinščini in drugih slovanskih narečjih. Dasi samouk, naučil se je slovanskih jezikov temeljito. L. 1881. je opomnil v neki uradni vlogi, da piše in govori: nemško, latinsko, grško, staroslovensko, rusko, srbsko-hrvaško, češko, poljsko in slovensko. Marljivo je nabiral že v tem času narodno blago, osobito narodne pesmi, pravljice, pri-slovice itd. Ko je leta 1837. potoval znani nabiralec slovenskih narodnih pesmij, Stanko Vraz, po Koroškem, da je i tu trgal cvetlice slovenske narodne poezije, spremljal ga je Majar ter mu izročil mnogo pesmij z napevi.

¹⁾ Anton Martin Slomšek, knez in vladika Lavantinski. Njih življenje in apostolsko delovanje. Popisal Franc Kosar. 1863. Str. 15.

Pogostoma je zahajal v teh letih, kakor pozneje kot stolni kapelan, k svojemu slavnemu ziljskemu rojaku, Urbanu Jarniku, župniku v Blatogradu, kjer mu je čas jako hitro tekkel v živahnih pogovorih o slovanskem slovstvu in domači zgodovini. Iskreni Slovenec in sloveči učenjak Jarnik nam je probudil in navdušil za narodno delovanje našega Mat. Majarja.

Dné 1. listopada leta 1840. je šel za kapelana v Rožek, odkoder so ga premestili dné 21. mal. travna leta 1842. v Žabnice v kanalski dolini. I v teh krajih je vestno opravljal duhovsko službo, poleg pa nabiral narodne pesmi in pridno opazoval ljudstva stare šege in običaje. V ta namen se mu je ponudila ugodna prilika zlasti na svetih Višarjih, kjer je bival kot žabniški kapelan po letu, in kamor romajo iz vseh pokrajin pobožni Slovenci Devico Božjo prosit raznih milostij. — Tista leta je Majar tudi mnogo potoval po svoji ožji in širši slovenski domovini, da bi jo temeljito spoznal in se dobro seznanil z narodnim bitjem in življenjem. Tako petnajstdnevno potovanje po Goriškem, Beneškem in Tržaškem je obširneje popisal v Vrazovem «Kolu».¹⁾

Dné 13. listopada leta 1843. so poklicali Majarja za kapelana k stolni cerkvi v Celoveu. Tu je postal mladi, a za Slovanstvo že v tistih letih, ko je bilo po Slovenskem tako malo domorodcev, «da so imeli mesta dovolj v senci jedne košate lipe», prenavdušeni rodoljub kmalu središče in ognjišče celovških Slovencev. Pri njem so se shajali pozneje znameniti domoljubi koroški, n. pr. župnik J. Sumper, dekan L. Ferčnik,

¹⁾ «Putovanje po Goričkom, Mletačkom i Tärštjanskem». V «Kolu. Članci za literaturu, umetnost i narodni život.» VI. zv., 1847. Str. 20 do 37.

posebno pa dična Rožana A. Einspieler in A. Janežič, in poleg mnogih drugih zaslug gre Majarju tudi ta, da nam je probudil omenjene odlične može. Tudi dijake in bogoslovce je mnogokrat vabil k sebi, bral jim slovanske knjige in časnike ter jih navduševal za lepo slovensko domovino, kakor pripoveduje pokojni J. Sumper: «... on je povabljal dijake na petje, nje učil slovenskih pesem, a nas je tudi prav po slovensko pogostoval. Res moram spoznati, kako čudno se je nam dozdevalo po iskrenih besedah ovega narodnjaka spoznavati nov svet, slovanski svet, ki ga dosehdob poznali nismo. A iz začetka je imel gosp. Matija veliko sitnost z nami, ker smo bili še vsi te misli, da slovansko, posebno slovensko pleme prihodnosti nima in da je le za to na svetu, da se Nemčija čim dalje bolj razširja po slovanskem svetu. Kolarjeva knjiga ‚Vzajemnost‘ nam pa je odperla oči, da Slovan slavno zgodovino ima in še slavnejše pričakovati sme; da ima vsak narod svojo nalogo na svetu izveršiti.»¹⁾ Občeval je Majar tudi z vojaki bližnje vojašnice, ki so mu peli narodne pesmi, katere si je zapisaval.

Ta delavnost Majarjeva ni ostala skrita, in kmalu so o odločnem narodnjaku sumničili, da razširja med mladino — panslavizem. Temu pa se ne smemo preveč čuditi; saj je v onih za Slovence toli žalostnih časih vsakdo, «kdor je marljiveje od svojih drugov gojil materinščino, bil kmalu na glasu, da je — panslavist. Panslavist pa je bil kar prva pošast za samim hudirjem! Sam Slomšek je bil ‚panslavist‘, opazovali so ga po vohunih...»²⁾ Zato so svarili

¹⁾ Janežičeve ‚Večernice‘. Slovenskih Večernic 23. zv., 1870. Str. 14.

²⁾ Jos. Apih: ‚Slovenci in 1848. leto‘. 1888. Str. 16.

in opominjali tudi bogoslovce, ki so često občevali z Majarjem, naj se ž njim nikar ne pečajo.

Dné 8. in 9. vinotoka l. 1844. je napravil Majar z izvrstnim uspehom župnijsko izkušnjo. Poleg duhovskih opravil se je marljivo bavil s slovensko književnostjo, dopisoval pridno Bleiweisovim ‚Novicam‘, opominjajoč rojake svoje: «Bodimo iskreni domorođci v besedi in v djanji. Bodimo v svoji domovini, kakor ljube bučelice v svojem panji; vsaka kaj dela, jedne smuknejo na pašo, pa ferklajo od rožice do rožice, zbiraje sladke sterdi, druge napravljajo satovje, spet druge stojé pred letovnikom na straži; nobena ne postopa brez dela, vse gomezi v panji, vse je živo, vse se radostno giblje in dela. Bučelice so le slabe mušice, vendar po centih sladke sterdi in dragega voska napravijo. Glejmo, da bodemo jim podobni!»¹⁾

L. 1846. je izdal Majar prvo samostojno knjigo: ‚Pesmarica cerkevna‘, — prva knjiga, ki se je na Koroškem tiskala v novem pravopisu — gajici.

L. 1835. je v jugoslovanski povestnici veleznamenito. Tega leta je osnoval navdušeni Lj. Gaj v Zagrebu list «Novine horvatske» s prilogo «Danica horv., slav. i dalm.»; tako se je pričelo za književno in politično zgodovino jugoslovansko prevažno ilirsko gibanje.

¹⁾ ‚Novice‘, IV., 1846. Str. 39. — V istem zmislu piše l. 1851. v ‚Slov. Bčeli‘, II., str. 10: «... ni dosti, ako običaje slavenske poznamo, še važneje nam je, da se jih krepko deržimo i se pri vsakej priložnosti skažemo, da smo koreniti Slaveni, postavim: kupujmo i čitajmo rajše knjige slavenske od ptujih, spisujmo, govorimo i veselimo se, kadar je priložnost po slavensko, naj so nam slavenske veselice, pesni, nošnje i boje ljubše od ptujih; pogovarjajmo se radi med seboj od slavenstva, Slavenu pišimo liste vsigdar po slavensko... spoznajmo i podpirajmo one vrle može, kateri se za prosveto našega naroda trude...»

Ta začetek je vzbudil Hrvate na novo književno in narodno delo, a vplival tudi na Slovence, da so se mnogi i izmed njih navdušili za vzvišeno misel književne vzajemnosti z brati onkraj Sotle. Med «Iliri» je na odličnem mestu naš Majar. «Vrstnik Vrazov — pravi Iv. Macun¹⁾ — prebudil se je Majar v istem času, kadar je ta začel pisati v ilirskem ali hrvaško-srbskem jeziku. Rojen tudi on na najbližji jezikovni meji, nezavarovani z ničim, zbal se je za svoj narodič ter gledal, kako bi se temu dalo pomagati. No, ko mu je delokrog ostal v Koroški, ni se odločil ne strogo za slovenščino, ne za štokavščino, temveč je želel, da se ti dve narečji zlijeta v jedno.» Zato ga je jako vzradostilo, «da se ‚Novice‘ po malem v jeziku približujejo narečju bližnjih Slovanov v Hrvaškeji, Slavoniji, Dalmaciji itd.» Tudi zato se je poprijel Majar gajice ter se mnogo trudil, da se je novi pravopis uvedel med Slovence, in že v svojem prvem dopisu «Novicam» poudarja, kako ga veseli, da list uporablja tudi novi pravopis, a ob enem naglaša: «Tu treba počasno postopati, da nikogarja ne žalimo, in vendar zmiraj na bolji gremo.» (Nov. 1844, str. 12.)

«Slava Bogu v višavah in na zemlji mir ljudem dobrega srca! Prisijalo je rumeno sončice tudi nam Slavenam!» S tem navdušenim vzklikom je pozdravil Mat. Majar (Nov. 1848, str. 50) željno pričakovano «pomlad narodov», ko je cesar Ferdinand dal 15. sušca l. 1848. vsem svojim narodom ustavo. Bistro njegovo oko je spoznalo že tiste dni, kako važna je ustava za avstrijske narode, posebej za Slovence, ker «zdaj se more začeti sreča našega naroda, zdaj moremo stopiti kot sloboden narod med druge slobodne narode — mi vsim

slobodnim narodom enaki; presvitli Cesar sami so ukazali! . . .» (Nov. 1848, str. 50.) Spoznavši kar s početka veliki pomen «marčevih dnij» burnega l. 1848., budil je Majar slovenske rojake, naj se poprimejo podeljenih pravic, tolmačil jim «staro pravdo», t. j. ustavo, in jih svaril, naj ne verjamejo brezvestnim hujskačem, ki slepé kmete, da jim je vse podarjeno in da ni treba plačati nobene odškodnine.

Sestavil je tudi slovensko prošnjo, obsegajočo osem členov, in ko se je delalo za volitve v Frankobrod, opominjal je z And. Einspielerjem koroške rojake, naj ne hodijo volit. Kar so mogli, storili so takrat koroški Slovenci zoper frankobrodsko volitve, pa njihovo upiranje je bilo preslabo, da bi bilo preprečilo volitev. «A zaslužil si je takrat venec celovski kapelan Mat. Majar, nekako najskrajnejši slovenski ‚levičar‘ one dôbe.»¹⁾ Nemci, zagrizeni «frankfurtovci», katerim je bil Majar zbok uspešne narodne agitacije in političnih nazorov trn v peti, silili so na vso moč v vladiko Lidmanskega ter ga pripravili, da je poslal Majarja na sv. Višarje. Nemudoma je moral dné 3. vel. travna leta 1848. zapustiti Celovec ter iti na novo mesto. Potoval je preko Beljaka, ko so se tam zbirali volilci, večinoma slovenski Ziljani, da volijo poslanca za Frankobrod. Majar jih je podučil, in razšli so se, ne da bi bili volili.

A tudi Majarjevo «prognanstvo» na sv. Višarjih za Nemce ni imelo povoljnega uspeha, zakaj tudi na strmi gori je ostal zvest svojim načelom in navduševal trume slovenskih romarjev, ki so priromali na goro. — Prosti čas je tudi sedaj uporabljal za neumorno slovstveno delovanje. Še v Celovcu je bil dovršil leta 1848. «Pravila, kako

¹⁾ ‚Krtak pregled slovenske literature‘. Str. 56.

¹⁾ J. Aphi: ‚Slov. in 1848. l.‘ Str. 107.

izobraževati ilirsko narečje», z visoke gore pa je jako pridno dopisoval M. Cigaletovi «Sloveniji», vnemajoč rojake za «svobodo, enakost in bratstvo». Leta 1849. so izšli: «Predpisi latinsko-in cirilsko-slavenski» in «Slovnica za Slovence».

Hudi dnevi vednega preseljevanja so se pričeli za Majarja leta 1850. Od dne 6. svečana leta 1850. do 18. vel. srpana l. 1851. je bil župnijski upravitelj na štirih mestih, namreč od 6. svečana do 31. mal. srpana leta 1850. v Mičicah, kjer je meseca malega travna dovršil «Spisovnik za Slovence». Dne 1. velikega srpana se je preselil v Jesane blizu Greifenburga na Zg. Koroškem in od tod dne 20. sušca l. 1851. v Klanče ob Št. Vidu, odkoder so ga že dne 23. mal. travna istega leta prestavili v Dobrije, kjer je ostal do 18. vel. srpana istega leta. Z ozirom na tako hitro preseljevanje je smel pisati, da ga predstavljajo tako hitro, «da mi skoro sape in denarjev primanjkuje. Sedaj sem zopet na poti. Na dveh in treh krajih imam svoje orodje, bukve, pisma itd. razdeljene in raztrošene — jaz sem, kakor bi rekel, neki ‚ewige Jude‘.»¹⁾

III.

(Župnik v Gorijah. Potovanje v Moskvo.)

Leta 1851. je prosil Majar za župnijo Gorije v ziljski dolini. Škofijski urad je priporočil njegovo prošnjo: «Prosilec služi že malone 14 let... Izpolnjeval je svoje dolžnosti jako hvalevredno in natančno; on je vsestransko izomikan duhovnik, ki se je vselej vedel jako vzorno...» Prošnji so ugodili in dne 19. vel. srpana je nastopil novo župnijo, katero je vodil nad devetnajst let. Vneti

dušni pastir se je poprijel službe z veseljem ter marljivo deloval za dušni blagor svojih župljanov v cerkvi in šoli. Bilo mu je treba premagati mnogotero zapreko in prebiti marsikatero sitno borbo, kakor je pokojnik sam s čvrsto roko in na šaljivi svoj način zapisal za veden spomin v spominsko knjigo gorijanske župnije.

Župnijo je prevzel precěj zanemareno. Kmalu je popravil župnišče, ki je bilo podobnejše zapuščeni razvalini nego stanovanju za duhovnega pastirja, ter je iz lastnega imetja precěj daroval, da ni preveč nakladal župljanom. Cerkev je bila zadolžena, a že v malo letih se je po župnikovem trudu poplačal dolg. Z župljani je imel zaradi cerkvenih zemljišč mnoge sitnosti, a naposled je i te stvari uredil. Kolikorkrat se mu je to posrečilo, razveselil se je marni župnik svojih uspehov, a vedno je naglašal: «Vse to so samo zvananje stvari; korenito in npravstveno pa se more župnijo zboljšati jedino le po dobri šoli.»

«Dobro vredjena šola je žlahtna reč, zlatá vredna; mene vselej nekaj vleče, kedar slišim, da je kje šolsko izpraševanje» — pisal je Majar že leta 1847. (Nov., str. 10.) Tudi svojim župljanom v Gorijah je hotel zato pomoči do dobre šole, a to prizadevanje mu je nakopalo obilo skrbi in truda. Leta 1856. je sestavil in odposlal na vlado obširno spomenico, v kateri je kazal, kako bi se dala v Gorijah brez velikih stroškov ustanoviti primerna šola. Iskreni prijatelj šoli poudarja v spomenici, da mu je besede narekovala le «ljubezen do domovine, zakaj: česar je polno srcé, to usta govore.» — Uprav izviren je bil zlog Majarjevih uradnih spisov. Suhoparne razprave je znal osoliti z mnogimi šaljivimi opazkami, da je v pisarnah nastalo obče veselje, kadar je prišel

¹⁾ J. Apih n. n. m. Str. 72.

kak Majarjev dopis. — Vnetemu župniku je bila jako mar lepota hiše božje. Popravil je oltar župne cerkve, oskrbel s pomočjo pobožnega župljana podružnici v Strajivasi nov križev pot, oskrbel nova mašna oblačila itd. Pa tudi pri tem naš Majar ni maral pozabiti, da je Slovan in dal n. pr. med drugim napraviti lep križ s cirilskim napisom: «V to znamja pobediš!»

Pri mnogih duhovniških opravkih Majar i kot župnik ni zanemarjal najljubših mu prijateljic — knjig ter pisateljjevanja. Mnogo se je bavil s slovanskim jezikoslovjem in se zanimal za vsak pojav narodnega življenja med Slovani. Udeležil se je leta 1863. (menda kot jedini Slovenec) sijajnih slavnostij na čast sv. Cirilu in Metodu ob tisočletnici v Zagrebu, in istim povodom spisal knjigo «Sveta brata Ciril i Metod, slavjanska apostola». V istih letih je izdal «Uzajemni pravopis slavjanski, to je uzajemna slovnica ali mluvnica slavjanska», leta 1867. pa «Slovnica ruska za Slovence.»

Majar ni iskal družb, s katerimi se le trati zlati čas; a srčno se je razveselil, kadar ga je obiskal prijatelj ali znanec, s katerim se je mogel razgovarjati o najljubšem mu predmetu: o Slovanih in slovanski vzajemnosti. Marsikateri znan in sloveč rodoljub slovenski in slovanski se je ustavil na svojih potovanjih v Gorijah, sprejet po navdušenem «Vse-Slavjanu» s staro slovansko gostoljubnostjo. — Tudi dijaki so radi zahajali k prijaznemu župniku, ki jih je navduševal za slovanstvo in jim razlagal svoje nazore o slovanski književni vzajemnosti, katero je hotel na vso moč uresničiti. Zanimalo ga je, če si ugovarjal kovanju nove «jezikovne mešanice», ker se mu je potem ponujala prilika prav na drobno razložiti in

utemeljevati svojo vseslavjansko misel. Govoril je navadno v lepodonečem ziljskem narečju, katerega tudi pri cerkvenih ogovorih ni opuščal.

Okoli l. 1860. se je osnovalo v Moskvi «Društvo prijateljev naturopisja», ki je leta 1863. priredilo stalno narodopisno (etnografično) razstavo. Oziralo se ni samo na ožjo rusko domovino, marveč povabili so se tudi slovanski narodi Avstrije in Turčije, naj se udeležé izložbe, ki je podajala dobro podobo Rusije in sosednih slovanskih dežel. Slovenci so poslali v razstavo narodno obleko iz ljubljanske okolice in narodne noše ziljskih Slovencev. Te pa je oskrbel Majar, ki je iz svojega dal tudi napraviti vse pohištvo za jedno izbo: posteljo, omaro, mizo in stole, vse z rožicami pisano naslikano, odejo in prtovje za postelj, vso z živimi bojami napléteno, kakor jo rabijo slovenski Ziljani. Narodne obleke je dal napraviti na Zili običajna svatovska oblačila za šest oseb: ženina, nevesto, družice in banderarja. Predno je odposlal obleko, ki ga je stala nad 350 gld., ne da bi računil njegovega truda in skrbi, dal jo je obleči domačinom in jih potem fotografovati v Beljaku. Te podobe še sedaj krožijo po narodopisnih knjigah.

Leta 1867. je obiskalo narodopisno razstavo mnogo slovanskih učenjakov in znanih rodoljubov, ki so se posebno povabili. Med njimi je bil tudi Matija Majar, ki pripoveduje o svojem potovanju obširno v uradni vlogi, ko se mu je bilo zagovarjati, da je bil obiskal razstavo: «Vseučilišče v Moskvi me je povabilo z drugimi slovanskimi pisatelji, učenjaki in zasebniki iz Avstrije, Turčije, Prusije in Saksonskega, naj obiščem narodopisno razstavo. Da je pa mene neznanega in priprostega koroškega župnika doletela ta čast, zgodilo

se je tako-le: L. 1863. in 1864. sem izdal primerjajočo slovnico slovanskih narečij in knjižico «Sveta brata Ciril i Metod». Zaradi posebnega naročila je poslal gosp. Fr. Leon, knjigotržec v Celovcu, moje knjige v Petrograd, Moskvo in — ne morem se več prav spominjati — v Kijev ali Harkov na Ruskem. Na vseučilišču v Moskvi je vzbudilo moje delo veliko pozornost¹⁾; v časniku ‚Moskovskija vedomosti‘ so slovnico zelo pohvalili in oceno razširili po širokem slovanskem svetu... Jaz sem zvedel o hrupu (Spektakel), ki ga je napravilo moje delo, šele pol leta pozneje. Tako je zaslovelo moje ime, ne da bi o tem kaj vedel, po najdaljših slovanskih krogih. Poslal sem v razstavo tudi svatovska oblačila za šest oseb; zato so me imenoma povabili, naj jo obiščem.

Hotel sem si ogledati razstavo, kakor oni, ki potujejo na razstave v Pariz ali London. Narodopisna razstava je bila jako zanimiva in podučljiva. Razstavili so se kipi z raznimi nošami slovanskih narodov in tudi drugih na Ruskem živečih ljudstev. Pol Evrope in tretjino Azije bi moral prehoditi, kdor bi hotel videti, kar si tu videl združeno v jednem poslopju. Kakor vsak popotnik, hotel sem si tudi ogledati ptuje kraje, dežele, mesta in ljudi toli oddaljenih pokrajin, kamor pride le redkokdaj preprost Korošec, kakor jaz. — Štel sem si v veliko čast, da smem potovati v družbi tako učenih móž, zakaj bil je zbran cvet slovanskega razumništva... Potoval sem pa tudi radi gmotnih vzrokov. Plačala se mi je namreč, kakor drugim popotnikom na Ruskem, voznja na železnici v prvem razredu, v Petrogradu in v Moskvi smo imeli prosto stanovanje in postrežbo.

¹⁾ «... machte ein wahres Furore.»

Nemogoče bi mi bilo potovati na svoje stroške; zato sem šel na pot, ko so me osebno povabili in me je potovanje le malo stalo.»

Dné 13. vel. travna je šel Majar iz doma. Potoval je pa preko Dunaja, kjer se je pridružil drugim slovanskim popotnikom, izmed katerih naj imenujemo le slavna Čeha Palackega in Riegra. Ob ruski meji na postaji Granici se je vršil prvi slovesni sprejem slovanskih gostov. Pri slavni božji poti Čenstohovu jih je čakala vsa ondotna posadka z godbo, načelnik pa jih je sprejel po starem, lepem običaju slovanskem s kruhom in soljo. Preko Varšave, Grodna, Ostrova, Pskova in Vilne, kjer jih je ljudstvo povsodi sprejemalo s kruhom in soljo, pozdravljalo z godbo, zastavami itd., dospeli so dné 20. velikega travna v Petrograd. Voznja od Granice do Petrograda je bila, kakor piše Majar,¹⁾ «slovno jezda slavivna» (slovesni sprevod) in «življenje skoz tēh pet tednov tako, kako da bi bili po čarobiji spremenili se v naj slavnějše boljare, kako da bi živeli v dražestno okuzlenom (očaranim) domorodnom svētě; i čto več, to ni bila nikaka čarobija, nego prava istinita istina.»

V Petrogradu so prirejali slovanskim gostom na čast sijajne slavnosti, in dné 26. vel. travna jih je sprejel sam ruski car v posebnem zaslišanju. Štirinajst dnij so se mudili slovanski popotniki v Petrogradu, od todi pa šli v Moskvo. A tu so jih sprejemali jako srčno ter gostili prav slovanski. Vračali so se gostje zopet preko Petrograda, kjer je Majar zapustil ostalo družbo in hitel proti domu, ne da bi se kje ustavil. «Vozil sem se», piše sam, «od hotela Belle-Vue v Petrogradu do župnišča v Gorijah neprestano noč in dan. Domov

¹⁾ ‚Slavjan‘, I., 1873. Str. 97.

sem prišel sicer zdrav, a tako upehan, da nisem bil le bled, marveč prav zelenčkasto-rumen.»

Ko se je Majar mudil v daljni Rusiji, raznesle so se o njem domá čudne govorice. Ljudje so si šepetali, da so župnika zaprli ob meji, in da je sploh bil potoval na — Rusko, dalo je povod mnogemu sumničanju. Kajpada je bilo jako neprevidno in nepravilno, da je šel na pot brez dovoljenja, da tudi ni priskrbel nikakega namestnika. Duhovska oblast ga je pozvala, ko se je vrnil, naj se zagovarja, zakaj-li je potoval na Rusko, ne da bi imel za to potrebne dovoljenja, češ: «O političnih nasledkih, ki jih lahko ima v sedanjih razmerah tako potovanje za avstrijskega državljana, bode morebiti razsojalo drugo sodišče, in o tem se imate sami zagovarjati. Kn.-šk. urad tudi ne razpravlja s slovečim slovstvenikom Mat. Majarjem, kateremu se privošči slava, pridobljena na Ruskem. Pač pa ima opravi-

viti s katoliškim duhovnikom M. Mayerjem in z župnikom Gorijanskim . . .»

Obširno in moško se je zagovarjal Majar, med drugim pišoč: «Da je bila narodopisna razstava baš v Moskvi in da je Moskva v Rusiji, nima za moje znanstveno potovanje posebnega pomena; da bi bila taka razprava in tak shod slovanskih učenjakov v Pragi, na Dunaju, v Gradcu ali Ljubljani, bilo bi zame še bolj priročno. Znanstvena potovanja se v omikanih krogih podpirajo, a ne zavirajo.» — Plačati pa je moral za čas, v katerem ni bil pri svoji župniji, 25 gld. globe, o kateri je večkrat šaljivo rekel: «Vsaka kazen ima namen, da človeka poboljša. A ravno tega namena meni naložena kazen ne more imeti, ker sem se že prej poboljšal. Le vsakih petindvajset let namreč potujem v Ljubljano, vsakih petdeset let v Zagreb in samo vsakih sto let v Moskvo. Tedaj gotovo ne bodem več tje potoval . . .»

(Dalje.)

O pusti ga, naj spi!

*Z*a goro rdí se siva dalja,
Noči razpada temna halja,
Škorjanec se popenja v vzduh,
Ratarju boža s petjem sluh.
A sinek plava v sanji zlati
Na postelji pred tabo, mati,
O pusti ga, naj spi!

Naj pije spanja bežne čare,
Ko bdeče nas trpljenje tare.
Ni tičji spev, ni solnčni žar,
Predrami nas skrbij vihar
In ure nam pokoja krati.
Ne krati li jih, skrbna mati?
O pusti ga, naj spi!

Dokler mladost mu cvetje trosi,
Prelepe sanje noč mu nosi.
Kakó se blaženo smehljá,
Po lokah cvètnih se igra!
Nevidno angeleci krilati
Obletajo mu čelo, mati,
O pusti ga, naj spi!

Prerano le mladost mu mine,
Z mladostjo lepi sèn izgine.
Mordà nekdáj v življenju rad
Svetá bi vsega dal zaklad,
Da enkrat spet bi mogel spati,
Kot danes spi pred tabo, mati,
O pusti ga, naj spi!

Anton Medved.

Pravdoznanstvo. (Slika Rafaelova v Vatikanu.)

Matija Majar Ziljski.

(Spisal —ž—.)

IV.

(Na Križni Gori. V Rimu. Smrt.)

Leta 1870. so povabili Majarja, naj gre za profesorja latinščine, grščine in slovanskih jezikov v Odeso na Ruskem. Zaradi tega in zato, ker se je bil naveličal mnogih sitnih prepиров v svoji župniji, odpovedal se ji je dne 10. listopada l. 1870. Pa ponujene mu službe le ni sprejel; bil je že prestar, in oči so mu čim dalje bolj slabele; zato ni maral preseljevati se v daljno ptujino, marveč je dne 1. mal. travna leta 1871. nastopil službo beneficijata na Križni gori ob Celovcu. Tu je živel ob skromni pokojnini, katera se mu je pozneje nekoliko povišala, dosti siromašno in mnogokrat mu je nedostajalo za življenje najpo-

Matija Čop. (Po sliki Langusovi.)

trebnejših stvari. A voljno je nosil «življenja pezo», živeč samcat med stariji mu družicami — knjigami. Kadar koli ga je obiskal znanec ali prijatelj, našel ga je čitajočega ali pišočega. Gosta je sprejel vselej prijazno ter se ž njim rad pomenil o slovanskih stvareh.

Majar je zahajal tista leta pridno v celovška narodna društva. Zlasti po njegovem prizadevanju se je osnovalo v Celovcu politično društvo «Trdnjava» za koroške Slovence. Majar je bil društvu duša in nekoliko časa tudi predsednik. Govoril je večkrat na shodih «Trdnjave», pri taborih in slavnostih v celovski Čitalnici ter s pre-mišljeno ognjevito besedo navduševal svoje rojake.

Iskreno je ljubil Majar slovansko petje in v mladih letih tudi sam rad prepeval.

Kadar so v 'Čitalnici' mladi pevci krepko udarili: «Jaz sem Slovan z dušo, s telom . . .», zasvetilo se je oko starčku, v narodnem delu osivelemu, kateremu je bilo že samo ime 'Slovan' «baječne sile in moči». Radostno se je oziral na mladi naraščaj, ki mu je dajal upanje, da tudi Slovenstvu, za katero je gorel in se trudil vse svoje dni, napočijo boljši dnovi.

Tudi na Križni gori se je Majar marljivo bavil s slovansko vedo, dasi mu je pešal vid. Prebiral je zlasti stare grške in latinske klasike in v njih iskal sledú najstarejši slovanski zgodovini. Od l. 1873.—1875. je izdajal in večinomoma sam spisoval znanstveni časnik 'Slavjan'; po starih slovanskih knjigah in mnogih drugih virih sestavljal obširen staroslovanski obrednik in opisoval usodo in zgodovino cerkvenega staroslovenskega slovstva. Teh spisov pa ni več objavil. Poslednje njegovo delo «Sveta brata Ciril in Metod, slovanska apostola» je leta 1884. izdala družba sv. Mohorja.

Ko je naš slavni papež Leon XIII. izdal dné 30. kimovca leta 1880. za Slovane veleznamenito okrožnico «Grande munus», razveselil se je tega ves slovanski svet. Tudi naš Majar je bil ves ganjen od radosti, ko je v 'Klagenfurter-Zeitung' bral brzojavno novico, da so sveti oče na toliko odličen način proslavili sveta solunska brata. In ko so se leto pozneje napotili slovanski romarji v večni Rim, da tam slovesno obhajajo god sv. Cirila in Metoda, pridružil se jim je, akoravno že slaboten in star, tudi iskreni častilec slovanskih blagovestnikov, Matija Majar. Vozil se je preko Ljubljane in Trsta čez sinjo Adrijo v večno mesto. Na morju se je pridružil poljskim romarjem in imel ž njimi znanstvene razgovore, posebno

o slovanskem slovstvu. «Tu je bil ves v svojem elementu gledé svojega obče-slovanskega književnega narečja. Z največjo pazljivostjo so ga Poljaki poslušali in odobravalii njegove velikanske ideje.» (Nov. 1882, str. 189.) Na ladiji se je mnogo prepevalo in sosebno Poljaki so se odlikovali kot izborni pevci. Zlasti je bilo zopet in zopet čuti zdravico: «Mnogaja leta, — Mnogaja leta, — Na mnogaja leta!» Majarju je bila ta pesem dobro znana, in pravil je sopotovalcem, «da je najstarejši znani slovanski napev». Pripovedoval je tudi, kako je pred leti bral v nekem slovanskem časniku o starosti in znamenitosti te pesmi in zato takoj poslal nekemu literatu na severu pet goldinarjev, da mu jo je poskrbel.

V Rimu je Majarja nekoč srečal na stopnicah avstrijskega zavoda «dell' Anima» dika jugoslovanstva, preslavni biskup J. J. Strossmayer, ki je, čuvši, da ima pred seboj slavnega M. Majarja, podal mu roki, rekoč: «Od Vas smo se vsi učili!» — Z drugimi romarji se je udeleževal slavnostne tridnevne čast sv. Cirilu in Metodu, ogledoval znamenitosti stare Rome ter se poklonil svetemu očetu. Veličastna in prevzvišena oseba papeževa se mu je globoko vtisnila v srce; rad se je spominjal pozneje tega slovesnega trenutka.

Koncem l. 1883. se je preselil Majar iz Celovca k češkim bratom v Zlato Prago. Izprva je stanoval pri neki nemški družini, a stanovanje je bilo temno, mrzlo in vlažno, zdravju škodljivo. Pozneje se je preselil k vrli češki družini vdove g. Barb. Šidove, ki mu je postregla jako prijazno in skrbno, da ni pogrešal prav ničesar. Pa tudi sedaj ni miroval častitljivi starček. Ker ni dobro videl, pisal je s svinčnikom vse na pamet, da bi ne pozabil, česar se

je bil naučil z mnogim trdom. Ako-tudi so mu otemnele oči, pisal je dan na dan in pripravljaj za natisek več spisov. Čestokrat ga je gospodinja opominjala, naj se varuje, pa odgovoril je samo: «Mislite gospa?» ter pisal dalje. Tako se je trudil do zadnjega leta. Za svoje bolne oči je iskal zdravila in pomoči pri prof. dr. Schoebelu, ki je sivolasemu starčku pomogel po operaciji toliko, da je vsaj z jednim očesom zopet videl. Zdrav je bil ves čas, in šele zadnje leto pred smrtjo so se začele 83 letnemu starčku tresti roke in pojemati moči.

Leta 1885. so potovali Slovenci in Hrvatje v zlato Prago, da si ogledajo stostolpo kraljevo mesto in ponové staro prijateljstvo s čilim češkim narodom. Ob tej priliki so se tudi spomnili slavnega svojega rojaka, živečega mirno v Pragi, ter priredili v njegovo proslavo dné 19. velikega srpana sijajen banket. Majar se sicer zaradi slabih in bolnih očij ni mogel udeležiti lepe svečanosti, a srčno se je razveselil, ko je čul, da ga proslavljajo hvaležni rojaki, ter jim izrekel zahvalo s tem-le pismom:

Slavnostnemu odboru!

Lepo se zahvaljujem za čast, da ste me povabili na svečanost. Oprostite, da ne morem priti; ali jednako se z vami veselim in radujem. Celo življenje svoje sem se trudil, v vseh svojih spisih in knjigah, katere sem na svetlo dal, da bi se slovanski jeziki približevali in da bi se slovanska plemena bližje spoznala. To se zdaj godi in veseli me neizrečeno, zato: Slava Bogu na nebu in mir ljudem na zemlji, kateri so dobrega srca! Na zdar in slava Vam, panové vlastenci Čechové, in Vam, domorodni Slovenci!

V zlato Pragi, dné 18. avgusta 1885.

Matija Majar Ziljski, s. r.¹⁾

¹⁾ A. Trstenjak: «Spomenik slovanske uzajemnosti», 1886. Str. 103.

Začetkom leta 1892. je slavni pisatelj zbolel huje in se vlegel. Mnogokrat je prosil gospo Šidovo, naj potrpi ž njim ter zanj skrbi, ker se nihče drug ne zmeni zanj; saj je zapuščen «kakor kol v plotu, kakor kamen na cesti». Dné 31. mal. srpana leta 1892. ob petih popoldne je izdihnil plemenito svojo dušo.¹⁾ Dné 2. vel. srpana so ga nesli k zadnjemu počitku na Olšansko pokopališče (10. oddelek, število grobu 110), kjer se odpočij za napredek Slovanstva vneto srcé od dolgoletnega, neprestanega truda, blaga duša pa uživaj večno plačilo v rajskih višavah!

Pokojni Matija Majar Ziljski je bil pravi Ziljan, mož krepke, visoke rasti. Obraz mu je bil poznejša leta precéj poln, moč očij pa si je pokvaril z neumornim književnim delom, da je bil dolga leta slaboviden, zadnji čas malone čisto slep. Mirnega, krotkega značaja je bil naš blagi starosta, navdušen za visoke vzore, delaven in jako omikan, mehkega srca, prav pohlevna duša. Do bližnjega je bil jako priljuden in prijazen, do znancev odkritosrčen. Sam je bil posebno zmeren v jedi in pijači, proti drugim pa je bil gostoljuben.

Besede, katere je naš slavni pokojnik že leta 1846. napisal v spomin

¹⁾ Izdal se je sledeči češki mrtvaški list: «Hlubokým žalem zdrceni dáváme všem známým truchlivou zvěst, že zemřel pan P. Matija Majar Ziljski, farář ve výslužbě, slovinský spisovatel a bývalý redaktor „Slavjana“ v Celovci. Zesnul po dlouhé nemoci, oddán do vůle Boží a zaopatřen sv. svátostmi umírajících, v neděli dne 31. července t. r. o 5. hod. odpolední v 85. roce stáří svého, sešlostí věkem. Tělesná schránka drahého zesnulého bude v úterý dne 2. srpna t. r. o 10. hodině dopolední ve farním chrámu Páně u sv. Štěpána po odbytých zádušních službách Božích vykropena a pak na Olšanském hřbitově k věčnému odpočinku uložena. V Praze, dne 1. srpna 1892. Truchlíci pozůstali.»

svojemu ziljskemu rojaku U. Jarniku, veljajo še bolj o Mat. Majarju samem, besede namreč: «Bil je mož visokoučen, znal vse slavjanske narečja. Lice mu je sijalo, kedar je govoril od našega jezika in slavjanskega naroda, kteriga je iz vsega serca ljubil. Bil je duhovnik prijazen proti vsakemu, vidilo se je mu dobro serce že v pogledu, slišalo v besedah in kazalo v njegovim djanju. Za slavjanstyo je bil ves goreč, še v starosti svoji živ kakor iskren mladeneč, se tudi rad pogovarjal od svoje domače doline in od posebnih tamošnjih slavenskih navad in običajev, ki so se od starine do sdaj še obderžali.»¹⁾

Ogledali smo si podrobneje Majarjevo življenje, pogledajmo še, kaj je storil kot nabiratelj narodnega blaga, slovenski pisatelj in navdušen ‚Slavjan‘.

V.

(Nabiralec narodnega blaga.)

Jako važno je za vsak narod — kakor bi rekli — pesniško sporočilo, cvet narodovega življenja, ker v njem odseva narodov značaj, njegove prednosti, napake, sploh vsa narodova posebnost. Spoznavši veliko važnost narodnega pesništva in sporočila sploh, tega merila za omiko vsakega naroda, zbirali so odlični možje vseh narodov stare pravljice, pripovedke, pesmi, basni, pregovore, uganke itd., da ohranijo dragocene narodove svetinje, ki se tem bolj poizgublajo, v čim širše kroge prodira novodôbna omika.

Slovinci štejejo lepo število marljvih nabiralcev narodnega blaga. Poleg V. Vodnika, A. Smoleta, E. Koritka, St. Vrazza, A. Žaklja, A. Janežiča, M. Valjavca, D. Trstenjaka, Iv. Scheinigga in drugih je na odličnem mestu tudi naš

¹⁾ V spisu «Slovensko slovstvo». ‚Drobtinice‘ IV., 1849. Str. 211.

M. Majar. Že U. Jarnik ga je bil opozoril na veliki zaklad pristno-narodnega blaga, ki ga hrani slovensko ljudstvo, še bolj pa ga je navdušil za marljivo nabiranje St. Vraz. Majar je bistro opazoval narodovo življenje, zapisal je in tako otél pozabljivosti mnogo pripovedk in pesmij, ki so se sedaj med ljudstvom že poizgubile, kakor pravi sam: «Mnogo sim zbiral in prebiral med slovenskimi pesmami in to med svetimi in med posvetnimi; pa več pesim sim slišal ali bral, ljubeznivši so se mi zdeli naši Slovenci. Ne verjel bi mi ti, ljubi prijatelj! koliko pesem sim pregledal in poslušal in med celo to množico so bile nektére bolj, manj lepo zložene — pa gerdih, nesramnih nisim našel zvunaj jedne same . . .» (Nov., 1844, str. 155.) Kako je cenil narodne pesmi, kažejo besede: «Ko družba peti začne, gré pesmica za pesmico. Znajo jih toliko, da se samo čudiš, kako jih naši ljudje toliko v glavi obdržé; to bi pa ne moglo biti, ako bi naš narod ne bil take bistre in prebrisane pameti. Kakor se razloči rožica, ki sama od sebe zraste na ravnim polji ali na planini zeleni, od rože storjene in izškercijane, ki je v štacuni na prodaj, takó se razloči pesmica, ki jo naš narod poje, od nove pesme, ki jo učeni izmislijo. Taka pesmica je prosta, ni visoko učena, pa vselej k sreči gré, ker iz srca pride.» (N. n. m. str. 151.)

Majar si je pridobil največjo zaslugo in hvalo, da se je rešilo pogina in ohranilo potomcem narodno pesništvo koroških Slovencev. Že v «listu iz Koruške» v Vrazovem ‚Kolu‘ (I., 1842, str. 135) pripoveduje svojemu prijatelju pripovedko o kralju Matijažu, kakor jo je bil čul v Rožu.¹⁾ V istem listu je po-

¹⁾ Isto pripovedko je objavil leta 1848. v ‚Sloveniji‘ (I., str. 44) ter ji dodal opazko: «Jaz

zneje objavil (IV., 1847, str. 9—18) obširni spis: «Vile, i šta o njih znade narod slovenski v Koruškoj». — V Hermanovi koroški zgodovini je objavil temeljito razpravo «Narodne pravljice in pesmi koroških Slovencev o turških vojskah in kralju Matijažu,»¹⁾ kjer objavlja dotične pesmi v slovenskem izvirniku in nemški prestavi. — V ‚Novicah‘ leta 1844. (str. 136—175) je napisal obširno razpravo: «Nekaj od Slovencev.» Tu pripoveduje o lastnostih, narodnih pripovedkah in pesmih slov. Ziljanov, o Sibilah, starem malikoslovju itd. V spis je vpletenih mnogo starih pripovedek, ker «Slovenci imajo — pravi Majar — blizo za vsako priložnost kako lepo povest ali kako pesmico, v kateri se za nje lep nauk najde.»

Plod marljivega nabiranja Majarjevega je bogata zbirka: «Pesmarica cerkevna, ali svete pesme, ki jih pojó ilirski Slovenci na Štajerskim, Kranjskim, Koroškim, Goriškim in Benatskim in nektere molitvice, litanije in svet križoven pot, zbral in na svet izdal Matia Majer, kaplan pri stolni cerkvi v Celovcu. V Celovcu 1846. Natisnil in založil Janez Leon.» 12°. Str. 236. — Knjiga obsega predgovor, poziv «Ljubi Slovenci in Slovenke», pesmi in običajne molitve. V predgovoru veli izdajatelj,

sim mnogo baral, kaj to pomeni: Bode mlačen veter potegnil, vsem ljudem jedno misel dal? Ktera je ta srečna misel, po kterej se bode potle Slovecam bolje godilo? To mi nikdo ni mogel povedati; sadaj pa Slovenci to srečno misel tudi vemo, ta-le je: ‚Slaveni so si bratje in se morajo po bratovsko ljubiti in sdružiti.‘ Oj da bi mlačen veterč potegnil in Slavenam vsim to misel dal, pri tej priči bi se začeli za nas srenejši časi.»

¹⁾ «Volks-Sagen u. Volks-Lieder der kärntner Slovenen von den Türken-Kriegen und dem Könige Mathias Corvin» v ‚Handbuch der Geschichte des Herzogthumes Kärnten. Von Heinrich Hermann‘. 1843. I. zv., str. 254—278.

da se pesmi «stare po sto, po dve, tristo let in še starejši» ne smejo meriti «s nemškimi laketami, imajo namreč karbodi posebnega . . . so polne pobožnosti in pesniške lepote, so živi spomenici, ki nam jasno kažejo in pričajo pobožno serce in bistro pamet naših Slovencev». Od str. 29. do 170. je 81 raznih pesmij za cerkvene čase in v čast svetnikom. Vsaki pesni je izdajatelj pristavil ime kraja, kjer jo je zapisal. Zbirki je dodal še mnogo starih ljudskih napevov.

Precejšno število narodnih pesmij in pripovedek, večinoma iz ziljske in rožne doline, je objavil marljivi nabiratelj v Janežičevi ‚Slovenski Bčeli‘, I. tečaj,¹⁾ z naslovom: «Narodove pesni» in «Nekaj od belih žen s posebnim obziram na Koroško.» V ‚Cvetju slovenskega naroda‘, katero je izdal A. Janežič l. 1852., so tri pesmi iz Majarjeve zbirke (Tri rožice, Mornar, Grešnik). — Mnogo po Majarju nabranega narodnega blaga se nahaja v ‚Slavjanu‘,²⁾ kjer je Majar razložil tudi precèj starih pripovedek in pesmij, pišoč med drugim, da so se pele že tisočletja pred Kristusovim rojstvom. — V ‚Slovenskih Večernicah‘, zv. 34. in 35., je priobčil več narodnih pripovedek kot «narodno blago za nauk in kratek čas». Pripovedkam je dodajal tudi nauk, ki se nahaja v njih. Zlasti je nabiral Majar ziljske narodne pesmi, kakor pravi sam: «V obče se mora želeti, da bi se narodne pesni ziljske tiskom izdale; jaz imam jih sto sbranih, su kakor čista pšenica, zlato narodno blago; jaz jih morem brez skerbi hvalliti, ker to zasluže in ker jih nisem jaz

¹⁾ ‚Slovenska Bčela‘, I., 1850. Str. 89, 121, 153, 184.

²⁾ ‚Slavjan‘, I., 1873. Str. 54, 79, 125, 158. — II., 1874. Str. 59, 76, 88, 93, 106, 123, 137, 154. — III., 1875. Str. 11, 27, 44, 74, 91, 105, 140, 160.

izumel, nego narod naš slovenski; jaz sem jih samo sbral mnogim trdom, jih spisal točno tako, kakor jih ljudstvo poje i izgovarja. Škoda! da bi take prelepe stvari se zgubile, ker se tako uže pomalu zgubljuje izmed naroda.» (Nov. 1, 1865, str. 136.) Ko je leta 1879. izdal Fr. Kuhač v Zagrebu «Južnoslovenske narodne popievke», pozdravil jih je Majar v ‚Slovenu‘ radostno, češ: «ta knjiga predstavja nam dejansko toliko zaželjeno uzajemnost in slogu slavjansko.»¹⁾ Kar je v knjigi slovenskih narodnih napevov, te je Kuhač dobil večinoma po Majarju. Nekoliko od njega nabranega narodnega blaga še hrani «Matica Slovenska».

Kakor se je Majar trudil, da bi ohranil narodne pesmi, tako se je pobrigal tudi, da otmè pozabljenosti stare narodne običaje. Kako važni so se mu zdeli, pričajo besede: «Navade i običaje svojega naroda spoznavljati je kratkočasno, podučljivo i koristno. Po njih vidiš, kakor v ogledalu, serce i um slavenski; po njih se domorodstvo, to je ljubezen do naroda, unema i podpira tudi v sercu priprostega človeka. Ako on morebiti ravno ne vé, kaj je to, domorodec ali vlastenec, vendar občuti nekako radost, slišječ svoj materski govor i videč navade slovenske, iznenada izdihne rekoč: Oj, tu je læpo, ovdè je radostno, — to je prav po domače!» (Slov. Bčela, II., str. 10.)

V ‚Novicah‘ je popisal leta 1848. (str. 63) «tri predkristjanske praznike», ki jih še obhajajo koroški Slovenci. Leta 1865. (str. 135) pa opisuje «visoki raj» ziljskih Slovencev. — V ‚Slovenski Bčeli‘ je objavil leta 1851. spis «Slovenski običaji», kjer opisuje²⁾: «Kole-

¹⁾ ‚Jezičnik‘, XXVIII. Str. 9.

²⁾ ‚Slov. Bčela‘ II., 1851. Str. 10, 27, 42, 58, 74, 90, 105, 121, 183.

dovanje, šapanje, botrinstvo, žlahto, bratinstvo, pernahti, šent-jurje, maje, kres.»

Kakor nabira bučelica med z duhtečih cvetic, tako je nabiral Majar, kar je našel lepega in dobrega med Slovenci. S tem je storil mnogo za naše slovstvo, zakaj «narodne pesni se jako cenijo pri vseh narodih, kajti one so oni trdni kamen, na katerem se naobraženi narodi naše dôbe trudijo osnovati in sezidati zgradbo narodne literature, da na domačem polji raste in domač prilično krepek sad rodi.» (Kres, IV., 1884. Str. 572.)

VI.

(Slovenski pisatelj: 1. Dopisnik ‚Novicam‘ in ‚Sloveniji.‘ 2. Samostojne knjige.)

«Kaj pisati za narod je imenitna reč. Izobražen pisavec je najžlahtnejši cvet v narodu. Kar on pisaje govori, se sliši dalje, kakor najmočnejši grom, njegove besede se razlegajo povsod, kjer koli se njegov jezik govori. Njegove žlahtne pisma še neprenhama govoré, kadar njegove kosti že davno pod černo zemljo trohnijo. — Vsaki naj zato piše samo, kar je plemenitiga ali žlahtniga, samo kar je dobriga in koristniga — samo to, kar bi bilo vredno govoriti pred celim svojim rodam. Slovenski pisavec naj skerbi, da je slovensko izobražen. On ne sme, da bi gledal samo v svoj domači kot, samo v svojo domačo dolino, samo v svojo domačo deželico, kakor kert v svojo kertovino — na kviško naj povzdigne svojo glavo, naj pogleda, kaj drugi naši slavjanski bratje lepiga in koristniga pišejo!» — Te pomenljive besede je sloveči pisatelj Matija Majar napisal že leta 1844. (Novice, str. 175), ter se sam vedno ravnal po njih. — Že kot bogoslovec je spisal: «Pavle Hraftovfski. Srezha Boga

prav fposnati. Poveft is pifem Krifhtofa Shmida, poflovénil Matija Majr Silan», izšlo leta 1838. v Slomšekovi knjižici ‚Troje ljubesnivih otrók.‘

Ko so leta 1843. jele izhajati ‚Kmetijfke in rokodélfke novice‘, bil je naš Majar med prvimi naročniki, pa tudi najmarljivejšimi sotrudniki¹⁾ tega za Slovence toli važnega lista. Z bistrim pogledom je kar iz početka spoznal veliki pomen ‚Novic‘ za vsestranski napredek slovenskega naroda, in že l. 1846. piše: «Jeden ismed naj imenitnejših dnov v našim slovstvu je sreda po kresu to je 5. velk. travna (?) leta 1843., ž njim se začne novo vreme za slovenščino. Tega dnu se je razposlal prvi list kmetijskih in rokodelskih novic . . . V drugih narodih, kateri že cveteče in bogato slovstvo imajo, ni to nič tako važnega, ako se kak list ali časopis iz novega vstanovi, ali ako spet prestane izdajati se. Vse drugači to pri Slovencih. Po Novicah je slovstvo iz noviga oživel . . . Po Novicah so se Slovenci, kakor bi rekel izdramili iz spanja; ljubezen do svojga materinskega jezika in naroda se je v domorodnih sercih vnela, vsi naši ljubitelji slavjanstva, pisatelji in bravci so se okolo Novic zverstili.»²⁾

Oglašal se je Majar v ‚Novicah‘ pridno z zanimivimi dopisi in korenitimi razpravami, in tako krepko širil duševno obzorje prvemu našemu političnemu in

¹⁾ Majarjevi dopisi ‚Novicam‘ so: II., 1844. Str. 11, 103, 136 — 175. — III., 1845. Str. 2, 155—186. — IV., 1846. Str. 2, 39, 119—127. — V., 1847. Str. 2—10, 59—192, 91. — VI., 1848. Str. 50, 63. — X., 1852. Str. 207. — XIV., 1856. Str. 7—10, 35, 264—285, 304—309. — XV., 1857. Str. 171—183, 270, 280, 288, 308, 320, 380. — XVI., 1858. Str. 85, 93—116, 194, 203, 316, 407. — XVII., 1859. Str. 370, 377, 393 — 401. — XVIII., 1860. Str. 1. — XIX., 1861. Str. 88—95. XXII., 1864. Str. 45, 163—171, 416. — XXIII., 1865. Str. 135, 306. — XXV., 1867. Str. 171.

²⁾ ‚Drobtince‘, IV., 1849. Str. 215.

slovstvenemu listu, ki je dolga leta namestoval Slovincem vse druge časnike. Dopisi Majarjevi nam lepo pričajo, kako vnet je bil slavni Ziljan za svoj narod in njegov napredek; marno je opazoval velike potrebe slovenskega ljudstva, narodno življenje, opisoval domače običaje, narodne pravljice itd. V vseh dopisih kaže iskreno ljubezen do vzvišenih vzorov, često roti rojake svoje, naj povsodi in vsikdar ljubijo svoj materinski jezik.

Prvič se je oglašil v ‚Novicah‘ s pismom z dné 4 prosenca leta 1844., v katerem poudarja, kako mu ‚Novice‘ ugajajo, ker se «vsakiga prepiranja sogibljejo, ne gledajo samo na krajske Slovence, ampak nas vse skupaj bratersko objemejo, se pomalim u jeziku približujejo narečji bližnjih Slavjanov» itd. — S srčnimi željami pozdravlja svoje rojake po ‚Novicah‘ ob novem letu 1845.: «Ko bi ptičica bil, pa perutice imel, bi k novimu letu Slovence povsod obiskal; . . . povsod bi jim srečo vošil . . . da bi bili zdravi, ko ribice v vodi, veseli, ko ptičice v gojzdu, močni, ko medved v gori, in de kratko povem, sprepeval bi sladko slovensko, de bi njim vsim, ki bi zaslišali, od ljubezni do slovenšine serce se vnelo.» — V razgovoru s prijateljem Radislavom kaže, kako lep in pripraven je novi pravopis (gajica), v spisu «Slovenske besede» pa razlaga, kaj je pravo rodoljubje, ter svetuje, kako naj se slovenščina vzbuja ter pospešuje zlasti po dobrih šolah. — K novemu letu 1846. v «Slovenski želji» Boga prosi med drugim: «. . . daj! da v sercih naših domorodcev sije (še jedno sončice), oj zlahtna ljubezen do naroda našega! da domovino ljubijo, blago mislijo, plemenito delujejo in za srečo narodno se trudijo. Kjer to ljubo sončice sije, tam

angeljci med narodam shajajo, žlahtnih darov seboj nosijo, jih obilno ljudem darujejo, kateri se keršansko med seboj ljubijo.» — V «Slovenskih mislih» l. 1847. zopet naglaša, kako važne so ‚Novice‘ za slovensko slovstvo, ter med drugim želi, «da bi se obči pravopis vsigdar upotreboval, da bi se varovali novih besed kovati, da bi skerbeli za slog slovanski,¹⁾ da bi nam naši pesniki po slovenski pesni zlagali» itd.

Leta 1848. se je oglasil Majar v ‚Novicah‘ dvakrat, potem pa čisto utihnil do sredi leta 1852., ko je učil rojake: «Ne mešaj navlaš ptujih besed med lepo slovenščino», kajti «na pol nemško, na pol slovensko žuboriti, to je gerdo in šemasto.» — Po štiriletnem molku se je oglasal v ‚Novicah‘ marljivo od leta 1856—1859. Priobčil je n. pr. obširni zgodovinski razpravi «Kristijani v Turčii» in «Naše slovstvo», kjer pregleduje slovstvene razmere slovanskih narodov ter razlaga svoje misli, kako bi se dala jugoslovanska narečja združiti v skupen književen jezik.

V XVI. letniku (1858) slika v daljšem spisu «Bosna in Hercegovina» žalostni položaj katoličanov in pravoslavnih kristijanov v teh deželah. V pozivu «Slovenska gospoda» opozarja «na škodljiv nedostatek našega slovenskega plemena, da Slovenci slovenske gospôde skoro nič nimamo,» ter svetuje, kako bi se dalo odvrniti škodljivo ptujčevanje naših ljudij. V spisu «O spomeniku Vodnikovem» nasvetuje, naj se v spomin prvemu

¹⁾ O zlogu piše: «Hvalevredno se naši pisatelji varjejo ptujih besedi brez potrebe rabiti, pa še skerbneji bi se imeli varovati ptujega mišljenja in sloga, kar jezik naš še veliko bolj kazi kakor posamezne ptuje besede. Navadimo se pisaje slovensko misliti, varimo se nesamostavnih imen (abstracter Hauptwörter), ktere naš jezik delajo, da je nerazumljiv, neotesan, ptuj in neslovansk.»

našemu pesniku delé darila tistim dijakom gimnazijskim, ki se najmarljivejše učé slovenščine. — V «Glasih o cesarskem ukazu, ki določuje učbeni jezik v različnih deželah našega cesarstva» (leta 1859.) uči, kako naj se rabi in podučuje slovenščina v početnih, srednjih in bogoslovnih šolah. V spisu «Slovenščina na Slovenskem» poudarja, «da je slavenščina jezik imeniten med jeziki najimenitnejšimi; ako bi to ne hotel uvidjati, bi moral navlaš mižati, i ako bi gledal ali mižal — slavenščina je i ostane vendar jezik preimeniten i preimenitno vsako slavensko narečje, ker ako človek samo jedno narečje zná, se lahko nauči kterogakoli drugoga.» — V spisu «Stanje Slovencev» (leta 1861.) našteva z ozirom na ustanovno listino potrebe Slovencev: «1. Naša narodnost ima javno v deržavi obveljati. 2. Slovenske pokrajine bi se imele sjediniti v jednu deželu i se dovoljiti vsem Slovincem samo jedini sbor. 3. Bratska sloga s Horvati i uzajemnost s Slovani, osobito z avstrijanskimi.» — Pesnika se je pokazal Majar s pesmijo «Slava spevana svetima apostoloma slavenskima Cirilu i Metodu leta 1860. v veseli spomen nju apostolovanja l. 860.», katero je objavil, pisano v latinici in cirilici, najprej v ‚Novicah‘ (l. 1860.), pozneje pa v ‚Slov. Glasniku‘ (l. 1863.) in življenjepisih slovanskih blagovestnikov.

Navedeni pregled kaže, kako plodovito je bilo pero Majarju - Novičarju, kako vsestranski izobražen je bil naš slavni Ziljan in kako gorko mu je bilo srce za napredek slovstva. Mnogi temeljiti, v res slovenskem duhu in zlogu pisani dopisi kažejo njegovo iskreno ljubezen do Boga, domovine in cesarja, ter spadajo med najboljše spise, kar so jih tista leta priobčevale ‚Novice‘.

(Konec.)

Sveto Rešnje Telo. (Slika Rafaelova v Vatikanu.)

Matija Majar Ziljski.

(Spisal — ž — .)

(Konec.)

Kakor „Novicam“, tako je bil Majar vnet in zvest sotrudnik tudi Cigaletovi „Sloveniji“, ki je v Ljubljani izhajala od l. 1848—1850.¹⁾ V prvem sestavku „Slaveni in Nemci“ (2. št. I. teč.) kaže, kakšne krivice delajo Nemci Slovencem, ker 1. „Našo narodnost in naš jezik zametjujejo in zatirajo. 2. Svobode in pravice po ustavu dodeljene hočejo samo za se zadržati. 3. Hočejo nas k nemškemu „bundu“ ali zavezu siloj prisiliti.“ —

Matija Majar. (Po fotografiji.)

„...gledajmo, da se vse slavenske plemena našega cesarstva v jeden slavenski narod složimo ali zjediniamo, in to se pravi: sloga ali jedinstvo. Ta sloga slavenska je neobhodno potrebna našem cesarstvu, našem presvetlemu cesarju in našem narodu v naši državi“, poudarja Majar v dolgem spisu „Slavenska sloga“; v članku „Sloga slovenskih družtev“ pa kaže,¹⁾ koliko važna so narodna društva in kako vrlo so se obnašali Slovenci v

¹⁾ Dopisi „Sloveniji“ so: I., 1848. Str. 5—17, 44, 49—61, 186—189, 201. — II., 1849. Str. 21 do 29, 136—152, 252—284, 288—296, 388, 392, 412. — III., 1850. Str. 17.

¹⁾ „Sadaj je prišel Vidov den, da se je vidilo, kdo je vera, kdo je nevera, Slaveni ali Nemci! Sadaj nesramni sovražniki in lažnjivi obrekovavci slavenstva, jezik za zobe! Vi ste

burnem gibanju meseca sušca l. 1848. — «Sadaj je pri nas Frankfurtu že odzvonilo. Naj počiva u miru, amen», poroča vesel v članku «Dežele našega cesarstva». V tem razlaga svoje misli, kako naj se preosnuje naše cesarstvo na podlagi popolne narodne ravnopravnosti. — Iskrenega prijatelja šole se kaže Majar v spisu «Učilišne knjige slavenske» (1849), katerega glavna misel je: «Potreba je, da se cirilica i latina u vse učilišča tudi na deželi upelje, in da se pri spisovanju učilišnih knjig učeni moži iz vsih slavenskih plemen našega cesarstva posvetujejo in potle učilišne knjige složijo u duhu složnim, uzajemnim in vseslavenskim.» Ti vzgledi, zlasti pa ukovita spisa «Ilirsko-slavenski jezik» in «Čitanka», kažejo, kako je Majar že tista leta gorel za «slavjansko slogu» in vzajemnost.

V ‚Drobtinah‘ l. 1849. (IV. Str. 204 do 216) je objavil za tiste čase dokaj temeljiti spis «Slovensko slovstvo», katerega je bil spisal že l. 1846. Jedrnato pisana razprava nam priča o temeljitem znanju in bistri razsodnosti Majarjevi, ki veli sam o svojem spisu: «Nisim se namenil slovstvo naše natenko opisati, temuč samo sestaviti kratek pregled našega slovstva samo na toliko, da bi se mi Slovenci zavedili pri čem smo, in spoznali kaj nam je v izobraževanju

nas dolžili, da smo mi ‚separatisti‘, da se hočemo od cesarstva odtergati, in glej! mi verni Slovenci smo cesarstvo ohranili, pa vi ste separatisti, ker ste u tisti nesrečni Frankfurt zijali in upili: Kein Oesterreich, kein Preussen mehr! Vi ste nas dolžili rusisma, da pod rusko vlado silimo, in glej! Slaveni pravimo: ako bi avstrianskega cesarstva še ne bilo, mi bi si ga iz noviga osnovali, pa vi ste hoteli cesarstvo raztergati, jeden del Madžaram po judovsko zabarantati, drugi del pa k jedinej Nemčarii, ktere še do današnjega dnu na ves volnem svetu nikjer ni, priklopiti in prikovati.»

sdaj potrebno.» (Str. 207.)¹⁾ — Za Slomšekovo knjigo ‚Ponovilo potrebnih nauk za nedelske šole na kmetih‘ je Majar sestavil leta 1854. tretji oddelek «Spisovanje listov», v A. Einsielerjevem ‚Slov. Prijatelju‘ (1856. Str. 129 do 132) obširno popisal «Učiteljski shod v št. Mihoru», in za ‚Vodnikov Spomenik‘ (1859. Str. 179) napisal: «Valentinu Vodniku, veselomu slovenskomu pesniku i učenomu novinarju v blag spomen», dodavši: «Nesrečna», narodna pesem iz ziljske doline, tiskana z gradjansko-cirilskimi pismenkami. — «Jagodice. Igra v enem djanju po Krištofu Šmidu, svobodno poslovenil Matija Majar», je izdalo (1859) društvo sv. Mohorja v knjigi ‚Rožice za mlade in odraščene ljudi‘ (str. 49—78) in v posebnem ponatisku.

Samostojne slovenske knjige Majarjeve so:

a) ‚Predpisi latinsko- in cirilsko-slavenski. Spisal in na svetlo izdal Matia Majar. U Zlatnom Pragu leta 1849. Tisk B. Haaze.‘ — Važni so ti lični «predpisi» zaradi obširnega «predgovora», pisanega na sv. Višarjah meseca rožnika leta 1849. Majar se kaže v njem izbornega učitelja, ki uči slovenske učitelje v lahko umevnem jeziku, kako naj poučujejo mladino v pisanju.²⁾

b) ‚Slovnica za Slovence. Spisal in založil Matia Majar. U Ljublani leta 1850. Nat. J. Blaznik.‘ 8°. Str. 51. — Slovnica, katero so sprejeli Slovenci jako radostno, «uči tako govoriti in pisati, da bi, kolikor mogoče, lahko razumili Slovenci, Horvati in Serblji, ona uči govoriti in pisati po čisto slovensko, po gospodsko, po književno, ali kakor nekteri to imenujejo: po ilirsko, po

¹⁾ Ves spis je ponatisnila ‚Slovenija‘, I, 1849. Str. 136—152.

²⁾ Ponatisnila je predgovor ‚Slovenija‘ 1849.

jugoslavensko . . .» Knjižica ima tri od-delke: «Naukoslovje (Methodik), Slovnico, Pravopis.»

e) ‚Spisovnik za Slovence. Spisal Matia Majar. U Čelovcu. Natisnil J. Leon. 1850.‘ 8°. Str. 68. — Spisovnik je izhajal kot priloga ‚Slov. Bčeli I.‘ in obsega: «Predgovor. O pravopisanju. O spisovanju. O spisovanju listov. O spisovanju javnih pisem in listin.» Kako temeljito je učeni pisatelj poznal svojo materinščino, kaže zlasti oddelek «Vlastnosti sloga slavenskega», kjer uči: «Slavenski slog mora biti u obče lehkora-zumljiv ne zavit; jednostaven, ne zapleten; jedern ne nekako napihnjeno nabušen. Slavenski spisovatelj mora: 1. Pišoč misliti po slavensko in tako jednostavno pisati, kakor se je svojega jezika od mladih nog naučil in ga govoriti slišal . . . 2. Ne sme upotrebovati preveč samostavnih imen, posebno ne samostavnih nevidljivih in sostavljenih, ker gerdijo ves spis. Vsako pleme slov slavensčini lepše prileže se, kakor samostavna imena nevidljiva in sostavljena . . . 3. Spisovatelj mora imenovati vsako stvar vsigdar s pravim, naj običnejšim imenam, ako bi bilo potreba, desetkrat poredoma . . . 4. Mora upotrebovati kratke slavenske naslove, slavenska pozdravljenja in mora tikati ali vikati; onikati je neslavensko. 5. Mora spomenjati u svojih spisih slavenske zgodbe, slavenske slavne može, imenitna mesta, slavensko bajoslovje, namesto ptujih rimskih, gerčkih ali nemških. 6. Mora pisati u kratkih stavkih, poslovicam podobnih, ne u dolgih umetno zapletenih periodah. 7. Mora rad upotrebovati izreke in poslovice slavenske, med narodom znane, ne pak iz nemščine ali iz nekakega drugega jezika prestavljene.»

č) ‚Slovnica ruska za Slovence. Spisal Matija Majar. Tisk. na Dunaju pri

oo. Mehtaristih, 1867. Založil G. Blaž, trgovec v Reki.‘ 8°. Str. 172. — Spisal je Majar rusko slovnico že leta 1850. in ji mislil izprva dati naslov: «Železnica iz ilirskega narečja v narečje rusko, t. j. slovnica slavenščine jugoiztočne.» Knjiga obsega poleg običajnega slovnicega gradiva «Poslovice», odlomek (str. 54—66) iz Nestorovega letopisa v ruskem izvorniku in slovenski prestavi, opise, vzorce trgovskih pisem, v trgovini navadne besede in izraze za denarje, mere in uteži na Ruskem.

d) ‚Sveta brata Ciril in Metod slovanska apostola. Spisal Matija Majar Ziljski, duhoven Krške škofije. V tisučletni spomin smrti sv. Metoda izdala in založila Družba sv. Mohora v Celovci. 1885. Tisk. družbe sv. Mohora.‘ 8°. Str. 79 s 26 podobami. — Ta lična knjiga je zadnje slovstveno delo osivelega starčka. Majar je v njej opustil svoj vzajemni jezik. Knjiga je razdeljena na poglavja: «O slovanskem narodu v obče. Popis življenja sv. Cirila in Metoda. Zakaj so protivniki sv. Cirila in Metoda tako ljuto sovražili in tako okrutno proganjali? Kako se je godilo po smrti sv. Metoda slovanskim duhovnikom in slovanskej službi Božji po obredu rimsko - katoliškem? Staroslovanska služba Božja po obredu grško-izhodnem je vrlo krepko ter radostno napredovala in se širila. Kako so kristjani visoko častili sv. brata Cirila in Metoda že v nju življenji in do današnjega dne? Kako bodemo Slovani sv. Cirila in Metoda v prihodnje vredno in dostojno častili? Dodatek učenim in prosvetljenim Slovanom (2 dokladi).»

Toliko je napisal marljivi Majar v slovanskem jeziku. V vseh spisih veje duh iskrene ljubezni do slovanstva, v lepem redu sledi misel za mislijo, jezik je spisom uglajen in pravilen,

zlog lahko umeven in prav domač, kakor je videl čitatelj v navedenih odlomkih.

VII.

(Majar in slovanska vzajemnost.)

«Čto ću kazati o ovom mužu? Da je vlastenec? Da ljubi rod svoj iskreno? Da je pripraven vse žrtvovati za blagor domovine, vse, sreću i blago? Da je bistri pisatelj slovenski, jugoslavenski? — Vse ovo preslabo izrazuje značaj M. Majara. Znam ja jedno samo slovo, po kojem ćeš njegovu sliku brzo i podobro spoznati, i to slovo je — u z a j e m n o s t. Baš ovo slovo čini, da se šire, da uzdrhéu prsa slavjanska, sveto ovo slovo postadoše u sadašnje doba geslom našim, uzorom bolje bodućnosti, sreće i slave slavjanskoga naroda.» — Tako je pisal o našem 'Vse-Slavjanu' R. Razlag že leta 1852. Misel slovanske vzajemnosti je ostala Majarju svetla zvezda-vodnica skozi celo dolgo življenje, bila mu je «krasne sanje mladih, delo moških let in trud do groba.» Da uresniči visoko svojo misel, trudil se je celo življenje in za to žrtvoval i svoje imetje. Z vso dušo se je poprijel «ilirске ideje», po kateri bi se imel vsem Jugoslovanom prirediti jednoten književen jezik, šel je pa še dalje nego drugi navdušeni 'Iliri'. Trdeč, da so razni slovanski jeziki le narečja skupnega slovanskega jezika, izkušal je Slovanom prirediti ta «vzajemni jezik slovanski».

Za to veliko namero se je naš Ziljan navdušil najbolj s spisi «očeta slovanske vzajemnosti», slavnega J. Kollára, posebno ž njegovo knjigo 'O vzajemnosti slavjanski.' Bil je Majar navdušen za vseslovansko misel, ali navduševal je zanjo i druge; in mnogoteri prvoborniki našega naroda se je navdušil za

vzvišene vzore slovanstva baš po Majarju.

Kako si je Majar mislil slovansko vzajemnost, kaže v 'Pravilih, kako izobraževati ilirsko narečje', pišoč (str. 13 nasl.): «Slovstvo imeti moramo i to slovstvo veliko i cveteće.¹⁾ — Jediná cesta do cvetećega slovstva je ta, da se dosadanji književni jeziki in jezikići med seboj približuju i slože tako, da budemo imeli mesto 14 do 16 literatúr i literaturic jedno veliko slovstvo. — Slogoj i uzajemnostju bi naše slovstvo tako veselo precvetalo, kakor še svet nije nigdar vidil. — Gotovo je moguće, da se naši dosadanji knj. jeziki približaju, pa to se može i mora le po malim učiniti, a ne na jeden mah; složimo se sada saj u 4 narečja, českoslavensko, polsko, ilirsko i rusko. To bi bila perva stupinja k jednomu jedinomu slavenskomu jeziku, k jednoj obćoj literaturi.²⁾ — Kot pravilo za izobraževanje ilirskega književnega jezika navaja: «Piši u svojem ilirskom podnarečju, pa tako,

¹⁾ Ta stavek utemeljuje: «Narod bez slovstva je riba bez vode, ptica bez perutnic, senosék bez kose, tergovac bez blaga. Posebno velja to od naroda, koji živi bez slovstva u sredi narodov visoko izobraženih . . . ; on je kakor siromak med oholimi bogataši.»

²⁾ Da je približevanje možno, dokazuje med drugim, pišoč: «Ova podnarečja (hrvaško, bulgarsko, slovensko) su si moćno podobna . . . da priprosti in neućeni ljudi iz raznih il. podnarečjah, ako se sostanu, se govoreći dobro razume, izuzamši nekoje neznatne izraze. Ako že neućeni ljudi . . . znaju besede tako obrniti, da se razna il. narečja govoreći razume — bogme, slaba bi bila, ako bi samo ućeni, študirani ljudi ne znali ali ne hoteli svoje podnarečje toliko spremeniti, da bi se razumeli . . . i se u jednom obćem književnom narečju složili . . . Leško bi jih složili, — vse se može, ako se sile bratsko slože — nek bi bilo pa še tako težko, u književnom jeziku se sjediniti moramo, inaće se ne budemo dokopali cvetećega slovstva, bez njega se pa ne možemo postaviti med izobražene narode. Dakle: Sloga! — Te jedro mika, zgrizi lupinu!»

da bude kolikor moguće, podobno vsim ilirskim podnarečjem, i da se ne oddaljuje od drugih slavenskih narečjah.»

Leta 1873. odgovarja Majar na vprašanje: «Kako se piše po uzajemnu?» (,Slavjan', I., str. 9): «Tako, glej! . . . Ako namērava spisovati (spisovatelj slavjanski) za ljudstvo samo svojega plemena, onda spisuj v svojem narečji — čisto . . . Čisto piše književni jezik svojega plemena tisti spisovatelj, koji ga piše točno tako, kako ga je pisal do sada, koji nepreměno zaderži vse pokrajinske posebnosti, provincialisme . . . Ako namērava spisovatelj naprotiv pisati spis ali knjigu za književnu i prosvětljenu gospodu čeloga naroda slavjanskoga: onda spisuj opet v književnom jeziku svojega plemena, pa — i v tom postoji vsa razlika — ne čisto, nego uzajemno.» — V istem časniku podarja (str. 138): «Vsaki naj ljubi svoje pleme, naj piše priležno v svojem narečji, budimo doma med seboj koreniti Slovenci, Horvati, Serbi itd., pred svetom se pako skažimo vsēgda Slavjanami, da pišemo sicer opet svoje narečje, pa uzajemno, to je, cirilicoj i v smislē slavjanskom.»

To je bila «vzajemna ideja» Majarjeva; da jo razširi in ji pridobi privrēencev, izdal je že leta 1848.:

a) ,Pravila kako izobraževati ilirsko narečje i u obče slavenski jezik. Spisal Matia Majer u Celovcu. U Ljubljani. Nat. J. Blaznik. 1848.' 8°. Str. 130. — «Dve stvari — veli v predgovoru — dokazujem u ovoj knjižici, prviē: da se mora dosadanjih 14 do 16 slavenskih književnih jezikov i jezikiēev uzajemno približevati, a ne se oddaljivati; drugiē: kako se moraju ilirska podnarečja, namreē slovensko, horvatsko i serbsko izobraževati, da se po malo približaju, a da se ne oddaljuju.»

Potem govori obširno o slovanskih narečjih in kako jih izobraževati «gledē pismēn, rēčih, slovniēkih izrazov, sloga.»¹⁾ Važna je knjiga radi bogate zbirke «nepremeljivih prirečij» (pristavkov), slovanskih izrekov in (do 1400) slovanskih poslovic (str. 92—129).

b) ,Uzajemni pravopis slavjanski, to je: Uzajemna slovnica ali mluvnica slavjanska. Spisal i na svetlo izdal Matija Majar Ziljski. V Zlatnom Pragu. 1865.' 8°. Str. XIV + 237. — Ta knjiga je izšla v treh zvezkih leta 1863—1865. Majar sam jo je imel za najvažnejše delo svojega življenja. Dovoršil jo je bil že leta 1853. in poslal v presojevanje Matici ilirski, ki jo je vrnila pisatelju, češ, da ji okoliščine ne dopuščajo knjige izdati, «sicer se pisateljeva namera pohvaljuje in želi, da bi to delo kak domorodec izdal.» V predgovoru pravi pisatelj: «Ta slovnica ali mluvnica obseže v sebe zajedno šest slovnice scela jednako uredjenih, to je, slovnice cerkveno-slavjansku, rusku, horvatskoserbsku, češku, poljsku i uzajemnoslavjansku, dalje se ozira po priložnosti i na ostala književna narečja slavjanska, . . . kada se v jednom ali drugom od njih najde nečto presno slavjanskoga, čto se je zgubilo v ostalih naših književnih jezicah. — To je prva uzajemna slavjanska slovnica, kakove do sada nismo ješče imeli i ktera je

¹⁾ Ob koncu knjige (str. 129) odgovarja na vprašanje «Kako se mora književno ilirsko narečje pisati?» tako-le: «1. Gledē pismen se mora pisati složno, t. j. moramo upotrebovati obadva alfabeti, latinski i cirilski, i ne kovati novih; 2. gledē rēčih se mora pisati etimologiēko i uzajemno . . . ; 3. gledē slovniēkih izrazov se mora pisati učeno, t. j. slovniēki izrazi vsih ilirskih podnarečjah se moraju prisposodobiti i izmed njih obiēnejši izbrati i upotrebovati; 4. gledē sloga se mora pisati narodno, t. j. moramo si prizadevati, kolikor moguē, pisati tako, kakor naše ljudstvo govori.»

potrebna vsakomu Slavjanu, kateri želi i žada lahko, berzo i dobro se naučiti slavjansčine v obče, ali nekteromu pojedinomu slavjanskemu narečju.» Obseg knjigi je: «1. O slavjanskem jeziku v obče. 2. O pismě slavjanskem. 3. O pravopisě uzajemnom. 4. O tvaroslovji. 5. O skladnji slov. 6. O besědnji.»¹⁾

V proslavo tisočletnice slovanskih blagovestnikov je izdal iskreni njiju častilec leta 1864.:

c) ‚Sveta brata Ciril i Metod slavjanska apostola i osnovatelja slovstva slavjanskoga. Tisučletni spoměn na lěto 863. Spisal Matija Majar Ziljski. V Zlatnom Pragu 1864.‘ 8°. Str. XI + 176. — Majar sam piše o knjigi (Nov. 1864, str. 416): «To je kratki življenjopis teh dveh slavjanskih apostolov, v katerom se zanimivo razlaga, kako je slavjansko slovstvo cirilskimi i glagolitičskimi pismeni procvetalo i kako se je slavjanska božja služba po obredu zapadne i po obredu izhodne cerkve ali širila, ali propadala v različnih pokrajinah slavjanskih. Pripoveda se, koliko su se trudili ti sveti muži sv. Ciril i sv. Metod, njuni pomagavci i nasledniki za slovstvo i za službu božju v slavjanskem jeziku . . . Tiskana je knjižica ugledno, i čto je nečto neobičnoga v njej, je to, da je tiskana na jednoj straně latinskimi pismeni, na drugoj cirilskimi . . .»

č) ‚Slavjan. Časnik slovstven i uzajemen za Slavjane književne i prosvet-

¹⁾ Nil Popov, profesor na Moskovskem vseučilišču, piše o knjigi: «Misel gosp. Majarja je postala iz dolgoga i marljivoga izučenja različnih slavjanskih jezikov i narečij, bez knjige gosp. Majarja ne može se obiti nijeden filolog, koji se zanima sravniteljnim izučenjem jezikov slavjanskih; knjiga gosp. Majarja dela samo novi korak, novu stopinju na tom potu i predstavlja nove zapase, materiale, za dalje izsledovanje neobhodno potrebno za uzajemno sblizanje med slavjanskimi literaturami i jezicami.» ‚Slavjan‘, I. Str. 41.

ljene. Vreduje i na svetlo dava Matija Majar, dopisni član srpskog učenog društva v Beogradu, sotrudnik Imperatorskago občestva ljubitelej estestvoznanja, antropologji i etnografji, i dejstviteljnij člen občestva ljubitelej rossijskoj slovesnosti pri Imperatorskom Moskovskom universitetě.‘ I., 1873; II., 1874; III., 1875. — Majar je izdajal ta list z namenom, da pridobi privržencev svoji ideji; on sam pravi o njem: «Ta časopis se imenuje Slavjanom po tomu, čto je posvečen Slavjanom, spisovateljem i čitateljem, kterogakoli plemena ali narečja slavjanskoga. On se imenuje časnikom slovstvenim, literarnim, po tomu, čto bude sprijemati sostavke, tičuče se slovstva, jezikoslovja, zgodovine, zemljopisja i starin, bude donášati vesti učiliščne, narodne pesni, pripovedke i poslovice slavjanske, bude opisovati narodne običaje . . . in govoriti v obče o vsem, čto se tika prosvete i napredka duševnoga i materialnoga naroda našega.»

Navdušeno so pozdravili mnogi slovenski rodoljubi Majarjevo vzajemno misel, kakor svedočijo slovenski listi: ‚Novice‘, ‚Slovenija‘ in dr., in precěj časa so premišljevali vprašanje: Se-li naj književno zjedinimo s Hrvati?¹⁾ Po Majarjevih ‚Pravilih‘ je spisal R. Razlag svoje «Zvezdice» leta 1851. in izdal ‚Zoro jugoslavensko‘ leta 1852—1853., pri kateri so v istem zmislu sodelovali i L. Toman, Bož. Raić in Oroslav Caf. A stalnih uspehov navdušeni Mat. Majar Ziljski s svojimi «vseslavjanskimi» naporji ni dosegel in ves njegov veliki duševni trud kakor ogromne gmotne žrtve, presezejajoče celó njegove moči,

¹⁾ Glej temeljita spisa velečast. gosp. A. Fekonje: «Ilirstvo pa Slovenci» (‚Dom in Svet‘, V., 1892. Str. 419 in 470). «Slovenci v književni vzajemnosti s Hrvati» (Ljublj. Zvon‘, V., 1885. Str. 555 in 608).

niso pridobile stalnih privržencev njegovim visokim idejam. Posamezniki so se pač navduševali za misel književne slovanske vzajemnosti, a v širše kroge ta misel ni mogla prodreti, «ker ni še primere, niti je hoče kedaj biti, da bi slovničarji umetnim potom vstvarjali jezik. Dá se razumeti predlog: Vzemite ovo ali ono narečje za književno rabo; ali nepraktično pččetje je, kazati samovoljno smes slovarko in oblikoslovno iz kajkavskega in štokavskega jezika: Evo, vzemi to za jezik svoj.»¹⁾

Učeni naš kritik Fr. Levstik piše o Majarjevi nameri: «Kako se (pa) Slovanje morejo slovstveno med seboj družiti in bližati? Uže svet je razglasil karajočo sodbo o strojbi enega jezika iz raznih slovanskih narečij, nam torej ni treba družega, nego samo to, da milujemo vse tiste, ki še zdaj to nepraktično misel gojé, ali morda celó nepotrebno tratijo blagi čas kratkega življenja s praznim delom vseslovanskih slovníc, ker ta pot nas ne pripelje nikamor, ampak vzajemnosti nam je iskati, da se učimo slovanščine na podlagi starega jezika, ker le tako se razna slovanska narečja približajo ne le v sintaksi, ampak tudi v slovnici in v slovarji... Slovensko mladino pa opominjamo, naj iskreno ljubi svoj zdravi, krepki narod, ki potrebuje njene ljubezni in njenih moči, ter naj dobro pretehta zgodovinske, politične, geografične in druge okolnosti, ki nam preté, in gotovo izmed nje izgine vse prenagljeno zahtevanje, vsaka nemogoča misel, ktorej bi za zdaj rekli utopija; gotovo mora potem drugače soditi o slovenski književnosti. Kdor pa tudi pretehta slovansko zgodovino in zdanjost sploh, naglo vidi, da so ostaréle, v minolem dvajsetletji

¹⁾ Ivan Macun: 'Kratek pregled slovenske literature.' Str. 56.

potrpoléle tiste misli, naj bi se iz več narečij ustrojil en književen jezik; naglo vidi, kako se noben slovanski rod ne sme sam zavreči, da bi ga potlej pobrali tujci, ne bratje. Slovana čaka velika bodočnost, kar celó pravijo njegovi nasprotniki, samo naj bi le tudi Slovan sam vselej vedel, kako se mu je vésti, da bi ne mahnil sam sebe, kar se je uže tolikrat zgodilo. Slovenci pa namestu nepotrebne, brezposlene tožbe v roko vzemimo peró, in preišljeno, pa srčno delajmo brez obupa. Majhen narod smo res, vendar smo telo trdnih žil, kar vsemu svetu priča naše delovanje.» (Zbrani spisi. IV. zv., str. 171 in nasl.)

VIII.

(Zgodovinske študije. Sklep.)

Matija Majar se je tudi mnogo bavil z zgodovinskimi študijami. Že mnogi dopisi 'Novicam', osobito pa 'Pravila' pričajo o temeljitem znanju slovanske povestnice. Posebno v starih dnéh se je marljivo ukvarjal z zgodovino ter hotel pojasniti najstarejšo dóbo slovanstva. Prebiral je zato grške in rimske zgodovinarje, da bi v njih našel sledú usodi Slovanov ter po teh virih in po starih narodnih pravljicah in pesmih opisal slovansko zgodovino od najstarejše dóbe do rojstva Kristusovega. Od svojih zgodovinskih preiskav je pa Majar le malo objavil. Nekoliko kaže svoje nazore o slovanski zgodovini v življenjepisu sv. Cirila in Metoda, obširneje v dolgi, s cirilico pisani razpravi «O slédah Praslavjan» (v vseh treh letnikih 'Slavjana'), kjer poleg Plinija, Strabona, Diodora, Herodota in dr. opisuje zgodovino «Slavjan živših od najstarejših dob človečanstva do razpada rimskoga carstva; spis je spisan čisto po izvorih bez prazdnih dogadek, bez izmišljotin, bez mitov in bez sag.»

Znanstvene vrednosti Majarjeve zgodovinske razprave nimajo dosti, ker se opirajo večinoma na nedokazane podmine, katerih ni mōči spoznati za prave. V pretiranem rodoljubju n. pr. vidi že 1500 let pred Kristom povsodi Slovane.

* * *

Ogledali smo si podrobneje življenje in marljivo delovanje slavnega Ziljana, Mat. Majarja, in reči moramo: Mnogo zaslug si je pridobil za naš mili narod, kateremu je bil že pred pol stoletjem jeden izmed najvrednejših in najzaslužnejših buditeljev in katerega je iskreno ter nesebično ljubil od prve mladosti, dokler ni daleč od domovine med Čehi zatisnil očij.

Kot skrben duhovni pastir je tolmačil Majar vernemu ljudstvu slovenskemu mnogo let večne verske resnice ter kot narodni buditelj navduševal narod za njegove svetinje, vsikdar vnemajoč rojake za plemenito rodoljubje, bratovsko zlogo in slovansko vzajemnost. Nabiral je pridno bujno cvetje slovenskega selskega pesništva na našem narodnem vrtu, kot vzgleden slovenski pisatelj spretno podpiral naše mlado slovstvo ter kot «vzajemni Vse-Slavjan» delal z vsemi močmi, da uresniči visoki svoj vzor!

Nam pa bodi slavni pokojnik Matija Majar Ziljski vzor vstrajne delavnosti in vzgled nepremagljivega navdušenja za vzore!

Iz nove dôbe.

(Spisal Ivan Sovrán.)

VI.

Bankirju se je zvedrilo debelo lice in na ves glas se je zarežal, ko je zvedel, da so že zasledili 'golobičico'. Takoj zvečer je hotel ponjo k duhovniku, pri katerem so jo slutili. Komaj so ga pregovorili, češ da je po noči nevarno, da se mu lahko pripeti kaka nesreča, ker bi se morda zapeljivec celó z orožjem branil proti njemu. Taki dokazi so mu pomirili nesrečno srce. Strah je premagal ljubezen, in počakal je. Drugi dan dopoldne pa je sestavil gromovito pismo in je poslal gosp. Josipu, zahtevajoč, naj mu nemudoma vrne uropano soprogo, ker sicer napne druge strune.

Krotek in miren odgovor je dobil, v katerem ga je duhovnik kratko pa odločno zavrnil, da s tem nima ničesar

opraviti, in da naj ga za to nikar več ne nadleguje. Kohn je vzrastel, ko ga je prebral. Udaril je ob mizo, zgubančil čelo in zarjul: «Saj je še policija v mestu, da spokorí take predrzne lopove.» Zvedelo se je že tako, kaj se je bilo zgodilo, in zato ni imel več pomisleka. Sicer je pa — — — židu v obče nekako v naravi, da pri vsaki priliki kliče na pomoč policijo, katero ima za najtrdnejši branik pravice in nravnosti v državi. Pinkeles, ki je prišel ravno k bankirju posvetovat se, hotel ga je potolažiti; najzgovorneje mu je dokazoval, da ne kaže takoj pomagati si s policijo, toda nobena beseda ni nič izdala. «Policija in nihče drugi! Ta mi pomore do mojih pravice. Saj me